

Ба шурои диссертатсионии 6D.KOA-079-и назди Институти фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ (734025, ш.Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33)

Такризи

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Саймаҳмадов Лутфулло Насридиновӣ дар мавзӯи «Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ

Мубоҳоти мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Кори диссертатсионии Саймаҳмадов Лутфулло Насридиновӣ дар мавзӯи «Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир» аз ҷиҳати муҳтаво, доираи масъалаҳои баррасишаванда ва самти илмӣ таҳқиқ ба талаботи шиносномаи ихтисоси илмӣ 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ пурра мубоҳот менамояд. Дар диссертатсия масъалаҳои назариявӣ методологии геополитика, қонуниятҳои ташаккул ва таҳаввули низоми геополитикии ҷаҳон, хусусиятҳои ташаккули манфиатҳои геополитикии давлатҳо, таъсири ҷаҳонишавӣ ва ҳамгироии минтақавӣ ба муносибатҳои байналмилалӣ, инчунин нақш ва мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар равандҳои геополитикии минтақавӣю глобалӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтаанд.

Мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия, пеш аз ҳама, ба банди 5-уми шиносномаи ихтисоси илмӣ «Геополитика ва омилҳои геополитикии рушди ҷаҳонӣ» мувофиқат менамояд. Зеро муаллиф назарияҳои классикӣ ва муосири геополитикиро ҳамчун воситаи таҳқиқи муносибатҳои байналмилалӣ баррасӣ намуда, таъсири омилҳои ҷуғрофӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ, амниятӣ ва стратегиро ба ташаккули низоми нави ҷаҳонӣ муайян кардааст. Ҳамзамон, дар диссертатсия бархӯрди манфиатҳои геополитикии субъектҳои сиёсати ҷаҳонӣ, тағйирёбии тавозуни қувваҳо пас аз аз байн рафтани низоми дуқутба, ташаккули ҷаҳони бисёрқутба, фаъолияти қудратҳои ҷаҳонӣ дар минтақаи Осиёи Марказӣ ва таъсири ин равандҳо ба манфиатҳои миллию геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил гардидаанд.

Таҳқиқи роҳҳои таҳкими мавқеи байналмилалӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон, рушди ҳамкориҳои стратегӣ бо давлатҳо ва созмонҳои минтақавӣю байналмилалӣ, ҳифзи манфиатҳои миллӣ, таъмини амният ва муайян намудани

дурнамои ҷойгоҳи кишвар дар низоми нави геополитикии ҷаҳон низ ба доираи масъалаҳои ихтисоси мазкур шомил мебошад.

Мубрамии мавзӯи таҳқиқоти докталаби дараҷаи илмӣ аз зарурати омӯзиши амиқи тағйироти низоми геополитикии ҷаҳони муосир ва муайян намудани нақшу мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сохтори он бармеояд. Пас аз ғурупошии Иттиҳоди Шуравӣ ва аз байн рафтани низоми дукутбаи муносибатҳои байналмилалӣ тавозуни қувваҳо дар арсаи ҷаҳонӣ тағйир ёфта, рақобати геополитикии давлатҳо ва марказҳои қудрат хусусияти нав касб намуд. Ташаккули тадриҷии низоми бисёркутба, зуҳури субъектҳои нави геополитикӣ, шиддат гирифтани бархӯрди манфиатҳои давлатҳо ва таъсири равандҳои ҷаҳонишавӣ ба муносибатҳои байналмилалӣ зарурати бознигирии назариявӣ методологии масъалаҳои геополитикиро ба миён овардааст. Дар чунин шароит омӯзиши механизмҳои ташаккули манфиатҳои геополитикии давлатҳо, муайян намудани омилҳои таъсиррасон ба сиёсати хориҷӣ ва арзёбии имкониятҳои ҳифзи манфиатҳои миллӣ аз ҷумлаи масъалаҳои муҳими илми сиёсӣ ба ҳисоб меравад. Тавре аз муҳтавои диссертатсия бармеояд, докталаби дараҷаи илмӣ назарияҳои геополитикиро ҳамчун воситаи таҳқиқи муносибатҳои байналмилалӣ баррасӣ намуда, таъсири омилҳои ҷуғрофӣ, сиёсӣ, иқтисодӣ, низомӣ, амниятӣ ва фарҳангиро ба ташаккули манфиатҳои геополитикӣ муайян кардааст. Муаллиф дуруст таъкид менамояд, ки дар шароити муосир ҳимояи манфиатҳои геополитикӣ ба яке аз омилҳои меҳвари ташаккул ва таҳаввули муносибатҳои байнидавлатӣ табдил ёфта, бархӯрди ин манфиатҳо метавонад боиси тағйирёбии сохтори низоми байналмилалӣ ва пайдоиши таҳдиду хатарҳои нав гардад.

Мубрамии таҳқиқот инчунин бо мавқеи муҳимми геостратегии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар минтақаи Осиёи Марказӣ асоснок мегардад. Тоҷикистон бо Афғонистон, Чин, Қирғизистон ва Ўзбекистон ҳамсарҳад буда, дар минтақае қарор дорад, ки ба доираи манфиатҳои геополитикии Россия, Чин, Иёлоти Муттаҳидаи Америка, Иттиҳоди Аврупо ва дигар субъектҳои сиёсати ҷаҳонӣ дохил мешавад. Аз ин рӯ, бархӯрди манфиатҳои қудратҳои ҷаҳонӣ дар Осиёи Марказӣ, тағйирёбии вазъи сиёсӣ амниятии Афғонистон, фаъолияти созмонҳои террористӣ экстремистӣ, паҳншавии идеологияҳои радикалӣ ва афзоиши таҳдидҳои фаромиллӣ ба амнӣ миллӣ ва мавқеи байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсири бевосита мерасонанд.

Дар баробари ин, равандҳои ҷаҳонишавӣ ва ҳамгироии минтақавӣ барои Ҷумҳурии Тоҷикистон на танҳо таҳдиду хатарҳо, балки имкониятҳои нави сиёсӣ, иқтисодӣ ва дипломатиро низ фароҳам меорад. Иштироки кишвар дар фаъолияти Созмони Милали Муттаҳид, Созмони ҳамкории Шанхай, Созмони Аҳдномаи амнӣ дастаҷамъӣ, Иттиҳоди Давлатҳои Мустақил ва дигар

сохторҳои байналмилалию минтақавӣ барои таъмини амният, густариши ҳамкориҳои мутақобилан судманд ва таҳкими мавқеи геополитикии давлат аҳамияти махсус дорад. Дар чунин вазъ муайян намудани самтҳои афзалиятноки сиёсати хориҷӣ, таҳкими муносибатҳои стратегӣ, татбиқи сиёсати «дарҳои кушода» ва коркарди механизмҳои муассири ҳифзи манфиатҳои миллию геополитикӣ ба талаботи воқеии рушди давлатдории миллӣ мувофиқат менамояд.

Бо назардошти масъалаҳои зикршуда метавон қайд намуд, ки интиҳоби мавзуи диссертатсионӣ аз ҷониби Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович саривақтӣ ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок мебошад. Натиҷаҳои таҳқиқот барои рушди минбаъдаи асосҳои назариявӣю методологии геополитика, омӯзиши мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар равандҳои минтақавию глобалӣ, муайян намудани дурнамои ҳифзи манфиатҳои миллӣ ва таҳкими мақоми байналмилалии кишвар аҳамияти назариявӣ ва амалӣ доранд.

Дарачаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Навгонии илмии таҳқиқоти диссертатсионии Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович, пеш аз ҳама, дар таҳлили муназзами вазъ ва мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми геополитикии ҷаҳони муосир ифода меёбад. Он ҳамчунин бо омӯзиши дигаргуниҳои низоми геополитикии ҷаҳон пас аз ғурупошии низоми дуқутба, муайян намудани чараёнҳои нав дар консепсияҳои геополитикӣ ва ошкор сохтани механизмҳои ташаккулу амалишавии манфиатҳои геополитикии субъектҳои сиёсати ҷаҳонӣ асоснок мегардад.

Муаллиф нақш ва мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар равандҳои геополитикии минтақавию глобалӣ бо назардошти воқеиятҳои давраи соҳибистиклолӣ, оқибатҳои ҷанги шаҳрвандӣ ва муқовиматҳои геополитикии замони муосир муайян кардааст. Дар диссертатсия мавқеи Россия ва Чин дар низоми геополитикии муосир, талошҳои онҳо барои таҳкими нуфуз дар Осиёи Марказӣ, инчунин хусусият ва аҳамияти ҳамкориҳои Тоҷикистону Россия барои таъмини амнӣ минтақавӣ ва тақвияти мавқеи геополитикии кишвар таҳлил гардидааст. Ҳамзамон, раванди ташаккули манфиатҳои геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон, шартҳои амалишавии онҳо ва ҷойгоҳи кишвар дар низоми нави ҷаҳонӣ мавриди баррасии илмӣ қарор гирифтааст.

Нуктаҳои илмии барои ҳимоя пешниҳодшуда ба мақсад, вазифаҳо ва муҳтавои диссертатсия мувофиқ мебошанд. Дар онҳо назарияҳои геополитикӣ ҳамчун воситаи таҳқиқи муносибатҳои байналмилалӣ арзёбӣ гардида, таъсири омилҳои ҷуғрофӣ, ҳудудӣ ва ҳуқуқӣ ба сиёсати хориҷии давлат асоснок шудааст. Ҳифзи манфиатҳои геополитикӣ ҳамчун омилҳои меҳварии ташаккули муносибатҳои байналмилалӣ ва бархӯрди онҳо ҳамчун яке аз сабабҳои асосии

дигаргуншавии фазои сиёсии ҷаҳон муайян гардидааст. Инчунин, таъсири ҷаҳонишавӣ ва ҳамгирии минтақавӣ ба ташаккули низоми бисёркутба ва ҷаҳонгардидани марказҳои нави қудрат нишон дода шудааст.

Дар нуктаи марбут ба Ҷумҳурии Тоҷикистон омилҳои муайянкунандаи мавқеи геополитикии кишвар, аз ҷумла ҷойгиршавии ҷуғрофӣ, захираҳои иқтисодӣ, масъалаҳои амниятӣ ва муносибатҳои хориҷӣ таҳлил шудаанд. Муаллиф зарурати ташаккули механизмҳои муассири ҳифзи манфиатҳои геополитикӣ ва таҳкими тадриҷии мавқеи Тоҷикистонро дар низоми байналмилалӣ асоснок намудааст. Дар маҷмӯъ, натиҷаҳои бадастомада дорои нағзони илмӣ буда, барои рушди таҳқиқоти геополитикӣ ва муайян намудани дурнамои мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низоми нави ҷаҳонӣ аҳамияти назариявӣ амалӣ доранд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта. Асоснокӣ ва эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ бо мутобиқати мақсад, вазифаҳо, объект ва предмети таҳқиқот, инчунин интихоби дурусти асосҳои назариявӣ методологӣ таъмин гардидааст. Муаллиф дар раванди таҳқиқ аз доираи васеи осори илмӣ муҳаққиқони ватанӣ ва хориҷӣ, санадҳои меъёрии ҳукукии Ҷумҳурии Тоҷикистон, паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳуҷҷатҳои созмонҳои байналмилалӣ минтақавӣ, маводи расмӣ ва захираҳои иттилоотӣ истифода намудааст. Дар заминаи ин сарчашмаҳо масъалаҳои ташаккул ва таҳаввули низоми геополитикии ҷаҳон, манфиатҳои геополитикии давлатҳо ва мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар равандҳои минтақавӣ глобалӣ мавриди таҳлили илмӣ қарор гирифтаанд.

Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот инчунин бо истифодаи маҷмӯи методҳои илмӣ, аз ҷумла методҳои диалектикӣ, системавӣ, муқоисавӣ ва сохторию функционалӣ таъмин гардидааст. Татбиқи пайгириҳои ин методҳо ба муаллиф имкон додааст, ки равандҳои геополитикиро дар робита ва тағйирпазирии онҳо таҳлил намуда, хусусиятҳои бархӯрди манфиатҳои геополитикӣ, ташаккули низоми нави ҷаҳонӣ, умумият ва фарқияти манфиатҳои субъектҳои муносибатҳои байналмилалӣ, инчунин вазифаҳои унсурҳои таркибии низоми геополитикиро муайян намояд.

Хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳоднамудаи муаллиф натиҷаи таҳлили пайдарпай ва мантиқии маводи назариявӣ ва сарчашмаҳои расмӣ буда, бо далелҳои илмӣ асоснок гардидаанд. Истифодаи санадҳои меъёрии ҳукукӣ, созишномаҳои байнихукуматӣ, маводи расмӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, осори илмӣ ва иттилооти созмонҳои байналмилалӣ сатҳи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқотро тақвият бахшидааст. Аз ин рӯ, хулосаҳо ва тавсияҳои диссертатсия

дорои асоснокии илмӣ буда, аз мақсаду вазифаҳои таҳқиқот бармеоянд ва мухтавои асосии кори диссертатсиониро инъикос менамоянд.

Сохтор ва мухтавои асосии диссертатсия. Кори диссертатсионии Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович аз феҳристи ихтисораҳо, мукаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, се боб, шаш зербоб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёти истифодашуда ва интишорот оид ба мавзуи диссертатсия иборат мебошад. Ҳаҷми умумии диссертатсия 174 саҳифаи матни компютери ро ташкил дода, рӯйхати адабиёт 150 номгӯи сарчашмаҳои илмӣ ва иттилооти ро фаро мегирад.

Дар мукаддима мубрамии мавзуи таҳқиқот асоснок гардида, дараҷаи омӯзиши масъала таҳлил ва робитаи кор бо барномаҳо ва мавзӯҳои илмӣ нишон дода шудааст. Дар қисми тавсифи умумии таҳқиқот мақсад ва вазифаҳо, объекту предмет, фарзияи илмӣ, асосҳои назариявӣ методологӣ, навгонии илмӣ, нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳаммияти назариявӣ амалӣ, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳо, мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисос, саҳми шахсии докталаб, тасвиби натиҷаҳо ва интишороти муаллиф муайян гардидаанд.

Боби якуми кори диссертатсионӣ **«Масъалаҳои назариявӣ методологии ташаккули низоми геополитикии ҷаҳон»** унвон гирифта, аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби якум *«Назарияҳои геополитикӣ ҳамчун методи таҳқиқи муносибатҳои байналмилалӣ»* мафҳум, моҳият ва марҳалаҳои ташаккули геополитика баррасӣ шуда, назарияҳои классикӣ ва муосири геополитикӣ таҳлил гардидаанд. Муаллиф таъсири омилҳои ҷуғрофӣ, ҳудудӣ, сиёсӣ ва амниятиро ба сиёсати хориҷии давлатҳо нишон дода, геополитикаро ҳамчун назария ва воситаи методологии омӯзиши муносибатҳои байналмилалӣ арзёбӣ кардааст. Дар зербоби дуюм *«Ҳимояи манфиатҳои геополитикӣ – омили меҳвари ташаккули муносибатҳои байналмилалӣ»* моҳият ва хусусиятҳои манфиатҳои геополитикӣ, омилу марҳалаҳои ташаккули онҳо, сабабҳои бархӯрди манфиатҳои давлатҳо ва воситаҳои амалисозии ҳадафҳои геополитикӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифтаанд.

Боби дуюм **«Ҷаҳонишавӣ ва мавқеи геополитикии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити муосир»** масъалаҳои таъсири равандҳои ҷаҳонӣ ва минтақавиро ба ҷойгоҳи кишвар фаро мегирад. Дар зербоби якуми боби мазкур омилҳои иқтисодӣ, сиёсӣ, технологӣ ва иттилоотии ҷаҳонишавӣ, ташаккули иттиҳодияҳои минтақавӣ, афзоиши вобастагии мутақобилаи давлатҳо ва гузариш ба низоми бисёрқутбаи ҷаҳон таҳлил гардидаанд. Дар зербоби дуюм *«Устуворшавии мавқеи геополитикии Тоҷикистон дар шароити соҳибистиқлолӣ»* заминаҳои таърихӣ, сиёсӣ, ҷуғрофӣ ва иқтисодии таҳкими мавқеи кишвар баррасӣ шуда, нақши сулҳу субот, сиёсати хориҷии «дарҳои

кушода», иқтидори гидроэнергетикӣ ва иштироки Тоҷикистон дар ҳамкориҳои минтақавию байналмилалӣ нишон дода шудааст.

Боби сеюми кори диссертатсионӣ таҳти унвони **«Таҳкими мавқеи байналмилалӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар равандҳои геополитикии имрӯза»** аз ду зербоб иборат мебошад. Дар зербоби якум *«Ҷумҳурии Тоҷикистон дар равандҳои геополитикии минтақавӣ ва глобалӣи замони муосир»* ҷойгоҳи кишвар дар Осиёи Марказӣ, хусусиятҳои ҳамкорӣ бо қудратҳои ҷаҳонӣ, аз ҷумла Русия ва Чин, инчунин нақши Тоҷикистон дар таъмини амнияти минтақавӣ таҳлил гардидааст. Дар зербоби дуюм масъалаҳои ҳифзи манфиатҳои миллӣ, диверсификатсияи сиёсати хориҷӣ, ҳамкорӣ дар доираи СХШ ва СААД, муқовимат ба терроризму экстремизм, гардиши ғайриқонунии маводи мухаддир ва таҳдидҳои аз вазъи Афғонистон бармеомада мавриди таҳқиқ қарор гирифтаанд. Муаллиф зарурати тақвияти механизмҳои амнияти миллӣ ва густариши ҳамкориҳои бисёрҷонибаро асоснок намудааст.

Дар хулоса натиҷаҳои асосии таҳқиқот ҷамъбаст гардида, нақш ва мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низомии геополитикии ҷаҳонӣ муосир муайян карда шудааст. Дар баҳши тавсияҳо пешниҳодҳои амалӣ оид ба таҳкими ҳамкориҳои минтақавӣ, диверсификатсияи сиёсати хориҷӣ, тақмили ислоҳоти иқтисодӣ, таҳкими амнияти миллӣ, мутобиқшавӣ ба тағйирёбии иқлим ва рушди дипломатияи мардумӣ манзур гардидаанд. Сохтори диссертатсия ба мақсаду вазифаҳои таҳқиқот мувофиқ буда, бобу зербобҳои он бо ҳамдигар алоқамандии мантиқӣ доранд ва мухтавои мавзӯро пайдарпай инъикос менамоянд.

Аҳаммияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия. Аҳаммияти илмӣи натиҷаҳои диссертатсия дар он ифода меёбад, ки хулосаҳои бадастомада барои рушди минбаъдаи асосҳои назариявӣи методологии омӯзиши геополитика ва муносибатҳои байналмилалӣ мусоидат менамоянд. Натиҷаҳои таҳқиқот ҷиҳати муайян намудани хусусиятҳои ташаккули низомии геополитикии ҷаҳонӣ муосир, механизмҳои пайдоиш ва амалишавии манфиатҳои геополитикии давлатҳо, таъсири ҷаҳонишавӣ ва ҳамгироии минтақавӣ, инчунин омӯзиши мавқеи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар равандҳои геополитикии минтақавию глобалӣ аҳамияти илмӣ доранд. Муқаррароти назариявӣ ва хулосаҳои муаллиф метавонанд ҳамчун замина барои таҳқиқоти минбаъда оид ба сиёсати хориҷӣ, амнияти миллӣ, геополитика ва рушди минтақавӣ истифода шаванд.

Аҳаммияти амалӣи таҳқиқот бо имконияти истифодаи натиҷаҳо ва тавсияҳои пешниҳодшуда дар фаъолияти мақомоти давлатӣ, махсусан сохторҳои марбут ба сиёсати хориҷӣ, амнияти миллӣ ва ҳамкориҳои байналмилалӣ муайян мегардад. Пешниҳодҳои муаллиф оид ба таҳкими

ҳамкорихои минтақавӣ, диверсификатсияи сиёсати хориҷӣ, ҳифзи манфиатҳои миллӣ, рушди муносибатҳо бо шарикони стратегӣ ва иштироки фаъол дар доираи СҲШ, СААД ва дигар созмонҳои байналмилалӣ метавонанд дар раванди таҳияи барномаҳо, стратегияҳо ва концепсияҳои давлатӣ мавриди истифода қарор гиранд. Маводи диссертатсия ҳамчунин дар таълими фанҳои геополитика, сиёсатшиносӣ, муносибатҳои байналмилалӣ, амнияти миллӣ ва сиёсати ҷаҳонӣ, инчунин хангоми таҳияи китобҳои дарсӣ ва барномаҳои таълимӣ қобили истифода мебошад.

Аҳаммияти иқтисодии натиҷаҳои диссертатсия бо пешниҳодҳои муаллиф оид ба рушди ҳамкорихои минтақавию байналмилалӣ, ҷалби сармоягузори хориҷӣ, диверсификатсияи иқтисодиёт, тақвияти ҳамкорихои энергетикӣ ва рушди инфрасохтори нақлиётӣ алоқаманд мебошад. Амалӣ гардидани чунин пешниҳодҳо метавонад ба истифодаи самараноки иқтисодии гидроэнергетикии Тоҷикистон, рушди соҳибкории хурду миёна, тавсеаи робитаҳои тиҷоратӣ ва коҳиш додани вобастагии иқтисоди миллӣ аз омилҳои беруна мусоидат намояд. Ҳамзамон, нигоҳ доштани муносибатҳои мутавозин бо шарикони байналмилалӣ барои ҷалби технология, сармоя ва татбиқи лоиҳаҳои муҳими иқтисодию инфрасохторӣ заминаи мусоид фароҳам меорад.

Аҳаммияти иҷтимоии натиҷаҳои таҳқиқот дар мусоидат ба таҳкими суботи сиёсӣ, амнияти миллӣ, ваҳдати ҷомеа ва баланд бардоштани эътибори байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон зоҳир мегардад. Тавсияҳо оид ба муқовимат ба терроризм, экстремизм, қочоқи маводи мухаддир ва дигар таҳдидҳои фаромиллӣ барои ҳифзи амнияти ҷомеа ва таъмини рушди устувори кишвар муҳим мебошанд. Пешбурди дипломатияи мардумӣ, рушди робитаҳои фарҳангӣ, муаррифии таъриху фарҳанги миллӣ ва ташаккули симои мусбати Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ метавонанд ба таҳкими худшиносии миллӣ, тавсеаи ҳамкорихои иҷтимоӣ фарҳангӣ ва муттаҳидии ҷомеа мусоидат намоянд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзӯи диссертатсия. Нашри натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионии доктарабӣ дараҷаи илмӣ ба талаботи бандҳои 34 ва 35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйири иловаҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023, №295) тасдиқ гардидааст, мутобиқат дорад. Мақолаҳои илмӣ нашршуда – 6 мақола дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва 4 мақола дар маводи конференсияҳо ба таври мустақим муҳтавои асосии таҳқиқотро инъикос намуда, натиҷаҳо ва хулосаҳои асосии диссертатсияро бозтоб медиҳанд.

Мутобиқати барасмиятдорӣ диссертатсия ба талаботи Комиссия. Кори диссертатсионии Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович мувофиқи

талаботи «Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводҳои илмӣ», ки бо фармоиши раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493 тасдиқ гардидааст, таҳия ва омода карда шудааст. Автореферат мазмун ва натиҷаҳои асосии кори диссертатсиониро ба таври мухтасар ва мантиқӣ инъикос намуда, ба талаботи мукаммалшуда мутобиқат дорад.

Эродҳо нисбат ба мазмуну муҳтавои диссертатсия. Дар баробари дастовардҳои илмӣ ва ҷанбаҳои мусбати таҳқиқот, дар диссертатсия баъзе масъалаҳои баҳсталаб ва норасоӣҳо ба назар мерасанд, ки зикри онҳо барои тақмили минбаъдаи мавзӯ мувофиқи мақсад мебошад:

1) Дар боби якуми диссертатсия назарияҳо ва концепсияҳои гуногуни геополитикӣ ба таври васеъ таҳлил шудаанд. Бо вучуди ин, мафҳумҳои «низми геополитикӣ», «манфиатҳои геополитикӣ», «мавқеи геополитикӣ» ва «манфиатҳои миллӣ» дар баъзе мавридҳо ба ҳам наздик истифода гардидаанд. Пешниҳоди таърифҳои мушаххас ва муайян намудани фарқияти байни ин мафҳумҳо метавонист заминаи назариявии таҳқиқотро боз ҳам мукаммалтар намояд.

2) Дар диссертатсия ба таҳлили мавқеи Россия ва Чин дар минтақаи Осиёи Марказӣ таваҷҷуҳи бештар зоҳир гардидааст. Аммо нақш ва манфиатҳои геополитикии дигар субъектҳои муҳим, аз ҷумла Иёлоти Муттаҳидаи Америка, Иттиҳоди Аврупо, Эрон, Туркия ва Ҳиндустон дар ташаккули муҳити геополитикии минтақа метавонистанд дар шакли муқоисавӣ амиқтар баррасӣ карда шаванд.

3) Тавсияҳои амалии дар охири диссертатсия пешниҳодшуда самтҳои муҳими таҳкими мавқеи байналмилалӣ Ҷумҳурии Тоҷикистонро фаро мегиранд. Бо вучуди ин, дар онҳо механизмҳои татбиқ, марҳалаҳои амалисозӣ, сохторҳои масъул ва нишондиҳандаҳои арзёбии самаранокӣ ба таври кофӣ мушаххас нашудаанд. Муайян намудани ин ҷанбаҳо аҳамияти амалии тавсияҳоро бештар менамуд.

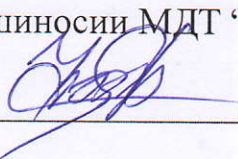
4) Дар матни диссертатсия баъзе норасоӣҳои ҷудогонаи имлоӣ, услубӣ ва техникӣ ба назар мерасанд, ки бартараф намудани онҳо ба бештар гардидани сифати таҳрир ва пешниҳоди маводи таҳқиқот мусоидат мекард.

Хулоса бо тавсия барои додани дараҷа. Диссертатсияи Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович дар мавзӯи «Ҷумҳурии Тоҷикистон дар низми геополитикии ҷаҳони муосир», ки барои дараҷаи илмӣ номзади илмӣ сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ пешниҳод шудааст, ҳамчун таҳқиқоти мустақил ва анҷомёфтаи илмӣ арзёбӣ мегардад. Кори мазкур аз

чиҳати мубрамияти мавзӯ, сатҳи таҳлили илмӣ масъала, асоснокии хулосаҳо ва аҳаммияти назариявию амалӣ ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 (бо тағйиру иловаҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2023, №295) тасдиқ гардидааст, ҷавобгӯ мебошад. Бо назардошти гуфтаҳои боло, муаллифи диссертатсия Саймаҳмадов Лутфулло Насридинович сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.4. Проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилалӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ дониста мешавад.

Муқарриз:

доктори фалсафа (PhD)-доктор
аз рӯи ихтисоси 6D050200-Сиёсатшиносӣ
ассистенти кафедраи фанҳои
ҷомеашиносии МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино»

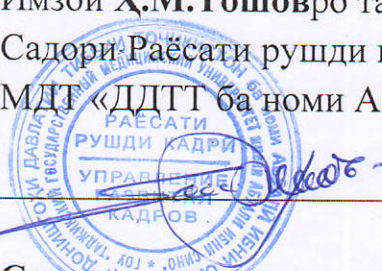

Тошов Х.М.

Суроғаи муқарриз:

734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш.Душанбе, кӯчаи Сино 64/60.
Тел.: (+992) 93-442-77-07

Имзои **Х.М.Тошов**ро тасдиқ мекунам.

Садори Раёсати рушди кадрӣ
МДТ «ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино»

Сафарзода Б.И.

Суроғаи муассиса:

734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш.Душанбе, Сино 29-31.
Тел.: (+992 37) 22353496;
E-mail: info@tajmedun.tj

« 07 » 08 соли 2026